

Orijinal Araştırma / Original Article

Türkiye'nin Uluslararası Sportif Örgütlenmelerin Yönetimlerindeki Yeri: FISU, EUSA ve ISF Örneği

İbrahim Akgün

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Cite this article as: Akgün, İ. (2022). Importance of Turkey in the Management of International Sporting Organizations: Example of FISU, EUSA and ISF. *Research in Sports Science*, 12(1), 12-19.

Öz

Bu çalışmada dünyanın farklı ülkelerindeki resmi okul ve üniversite spor organizasyonlarının uluslararası düzeydeki faaliyetlerini yürüten ve koordine eden çatı kuruluşlarının örgüt yapılarının içerisinde Türkiye'nin temsil düzeyi ve kabiliyetinin diğer ülkeler ile ilişkilendirilerek detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, 05.01.2022–25.04.2022 tarih aralığında dünyanın farklı ülkelerindeki resmi okul ve üniversite spor organizasyonlarını uluslararası düzeyde koordine eden üç çatı kuruluşunun web siteleri, yıllık düzenli olarak basılan dokümanları ve ana statüleri incelenmiştir. Bu kuruluşlar, FISU (Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu), EUSA (Avrupa Üniversite Sporları Birliği) ve ISF (Uluslararası Okul Sporları Federasyonu). Nitel araştırma deseninin doküman analizi yaklaşımıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucunda, uluslararası örgütler içerisindeki ülke temsil düzeyleri ile uluslararası faaliyetlere ev sahipliği yapma oranlarının birbiri ile paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu minvalde, üç uluslararası örgütün içerisinde toplamda en yüksek temsil düzeyine sahip on ülkenin %80'i aynı zamanda en fazla uluslararası organizasyona ev sahipliği yapan ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, örgütlerin (Başkan, Asbaşkan, Genel Sekreter gibi) üst yönetim birimlerinde temsilcisi bulunan ülkelerin, daha fazla uluslararası faaliyetlere ev sahipliği yapma noktasında diğer ülkelere göre daha avantajlı bir konuma geldiğini söylemek kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası, spor yönetimi, lobi, karar organları, FISU, EUSA, ISF

Importance of Turkey in the Management of International Sporting Organizations: Example of FISU, EUSA and ISF

Abstract

This study aimed to examine in detail the representation level and capability of Turkey within the organizational structures of the umbrella organizations that carry out and coordinate the international activities of official school and university sports organizations in different countries of the world by associating them with other countries. This study was carried out by the document analysis approach of the qualitative research design. In the scope of the research, between January 2022 and April 2022, the websites, documents printed annually, and main statuses of the three umbrella organizations that coordinate the official school and university sports organizations in different countries of the world at the international level were examined. These umbrella organizations are International University Sports Federation, International School Sport Federation, and European University Sports Association. As a result of this study carried out by the document analysis approach of the qualitative research design, it has been observed that the level of country representation in international organizations and the rates of hosting international activities are in parallel with each other. It has been determined that 80% of the ten countries with the highest level of representation among the three international organizations are also the countries that host the most international organizations. On the other hand, it is an inevitable fact to say that countries with representatives in the senior management units of organizations (such as the President, Vice-President, and Secretary-General) have come to a more advantageous position compared to other countries in hosting international activities.

Keywords: Decision bodies, EUSA, FISU, international, ISF, lobby, sports management

Giriş

Sosyal statü, din, dil, yaşam biçimi gibi kalıpları ortadan kaldıran evrensel bir fenomen olarak değerlendirilen sporun, farklı kültürlerden gelen insanları birbirine yaklaştıran, ortak heyecan yaratan, rekabet, eğlence, yarışma, galibiyet, yenilgi gibi birçok ortam sunduğu görülmektedir. İlk başlarda bireysel aktivite, boş zamanları

değerlendirme aracı olarak tanımlanan, zinde ve sağlıklı kalma için bir araç olarak görülen sporun, zamanla kitlesel bir nitelik kazanmaya başlamasıyla, sınırları aşan uluslararası bir kimliğe büründüğü görünmektedir (Yıldız & Bitirim, 2008)

Ayrıca spor, dünya nüfusunun geniş bir bölümüne ulaşma, yaş, cinsiyet, kültür veya sosyal arka planla sınırlı olmayan yapısı ile tutku ve ilgi

Corresponding Author: İbrahim Akgün,
E-mail: ibrahimakgun86@gmail.com

Received: May 6, 2022
Accepted: May 31, 2022

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

uyandıran güçlü bir unsur haline gelmiştir. Bu yanı sıra spor, ülkelerin diplomatik amaçlar için sıklıkla kullandığı çekici bir araç olmaya başlamıştır (Ushkovska & Petrushevskaya, 2015)

Günümüzde spor, gelişmiş ülkelerin ulusal ve uluslararası platformda çıkarlarını korumak için kullandığı çok önemli bir koz haline gelmiştir. Olimpiyat oyunları başta olmak üzere, Üniversite Yaz Oyunları, Dünya ve Avrupa Şampiyonaları gibi prestijli birçok spor organizasyonunun çeşitli iletişim araçları vasıtasıyla milyarlarca kişinin seyrine sunulması ve bu etkinliklerin ilgiyle takip edilmesi, sporu sarsılmaz bir güce erdirmiştir (Akın, 2021).

Bunun yanı sıra spor, devletler tarafından ön yargıları ortadan kaldırmak, ülkesinin popüleritesini arttırmak, olumlu ülke imajı inşa edebilmek, düşman ülkeler arasındaki gerginliği azaltarak güven tesis edebilmek ve ülkeler arası dostlukları pekiştirmek içinde kullanılan bir araç haline gelmiştir.

Dolayısıyla, daha fazla prestiji ve katılımı yüksek uluslararası organizasyona ev sahipliği yapabilmenin yolu uluslararası alandaki nitelikli lobicilik faaliyetlerinin artırılması ve geliştirilmesinden geçmektedir. Bu minvalde, uluslararası alanda kamu diplomasisinin etkin kullanımının yanı sıra uluslararası spor kuruluşlarındaki ülke temsil düzeyi ve kabiliyetinin artırılması devletlerin yakın dönem politikalarında önem verdiği bir unsur haline gelmiştir.

Cumhurbaşkanlığı 11. Kalkınma Planında (2019–2023) geçen *“Uluslararası şampiyonalarda başarı elde eden, prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen bir seviyeye ulaşmak”* ifadesince uluslararası prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak spor politikası hedeflerinden biri olarak belirtilmiştir (SBB, 2020).

Ülkelerin uluslararası spor örgütleri içerisindeki temsil gücü ve kabiliyeti ne kadar fazla olursa temsil ettikleri ülkeler daha fazla uluslararası spor organizasyonuna ev sahipliği yapabilmektedir.

Günümüzde uluslararası spor organizasyonları ülkeye sağladığı ciddi ekonomik girdinin ve tanıtımının yanı sıra gerek kamu diplomasisinde gerekse siyasette diğer ülkelerin hafızalarında yer tutmak, kendi değerlerini, kültürlerini, ideallerini başka ülke halklarına anlatmak ve kendi ülkesi hakkında olumlu algı oluşturabilmek için kullanılan bir unsur haline gelmiştir.

Sporun bu kapsamda yükselen bir değer haline gelmesi devletlerinde dikkatini çekerek bu alana daha fazla yatırım yapmaya sevk etmesine neden olmuştur. Dolayısıyla uluslararası spor örgütlerinin önemi devletlerin nezdinde daha da artmıştır.

Önemi ve değeri her geçen gün artan uluslararası spor örgütlerinin yapılarına değinecek olursak; gerek ulusal gerekse uluslararası spor kuruluşları temelde üç yönetim organı üzerine kurgulanarak faaliyetlerini yürütmektedirler. Bunları, karar organları, yürütme organları ve danışma organları olmak üzere üç temel başlıkta ifade edebiliriz.

Karar organlarının almış olduğu kararlar organizasyonun tüm paydaşlarını direk veya dolaylı olarak etkiler iken, danışma organları ise, örgüt bünyesinde uluslararası organizasyonlar ile ilgili yönetim kurulu yardımcı olur ve tavsiyelerde bulunur.

Bu çalışma ile FISU, EUSA ve ISF uluslararası örgütleri örneklem olarak kabul edilerek, örgütlerin karar ve danışma organları içerisindeki ülke

temsil düzeylerinin oranı ve buna paralel olarak ülkelerin ev sahipliği yapmış olduğu uluslararası organizasyonların birbiri ile ilişkilendirilerek karşılaştırılma yapılması hedeflenmiştir.

Bu konu ile ilgili yeterli bilimsel araştırma yapılmamış olması konu seçiminde tercih sebebi olmuştur.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analiz yöntemi benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2000).

Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008)

Araştırma kapsamındaki makaleler, doküman inceleme ve kategorik içerik analizi yoluyla betimleyici ve yorumlayıcı nitelikte bir yöntem ile incelenmiştir.

Araştırma Grubu ve Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında FISU, EUSA ve ISF'nin karar organları (yönetim kurulu) ve danışma organlarındaki Türkiye'nin diğer ülkeler ile karşılaştırılarak temsil gücü ve düzeyi incelenmiştir. Bu kuruluşların belirlenmesindeki temel ölçüt, dünya çapında resmi okullar ve üniversitelerdeki faaliyetleri uluslararası düzeyde en az yirmi yıldır yürüten ve koordine eden kuruluşlar olmalıdır.

Bilgiler, ilgili kuruluşların kendi web sitelerinde paylaşmış oldukları dergi, rapor, makaleler, ana statüleri ve arşivleri incelenerek elde edilmiştir. Bilgiler ve veriler, doküman analiz yöntemi elde edilerek, ilgili kuruluşların karar organları (yönetim kurulu) ve danışma organları olarak iki başlık altında kategorize edilerek incelenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde doküman analiz yöntemi ile elde edilen bulgu ve verilere yer verilerek karşılaştırmalarda bulunulmuştur.

Toplanan veriler FISU, EUSA, ISF ve GENEL TABLO olmak üzere dört başlık altında kategorize edilerek paylaşılmıştır.

FISU

Katılımcı sayısı bakımından olimpiyatlardan sonra en büyük ikinci organizasyon olan üniversite oyunlarını düzenleyen FISU'nun merkezi Uluslararası Olimpiyat Komitesinin (IOC) de merkezinin olduğu İsviçre'nin Lausanne kentinde hizmet vermektedir.

FISU'nun en üst karar organı, beş kıtadan 174 ulusal üniversite spor federasyonu delegelerinden oluşan genel kuruldur. Seçimli genel kurul her dört yılda bir yapılmaktadır. 174 ulusal üniversite spor

federasyonundan oluşan genel kurul, örgütün genel politikasını ve ana çalışma alanlarını belirlemektedir (FISU STATUTES, 2009)

FISU'nun bünyesinde uluslararası organizasyonlar ile ilgili yönetim kuruluna yardımcı olan ve tavsiyelerde bulunan, genel kurul tarafından dört yılda bir seçilen geçici/daimi toplam 18 komisyon bulunmaktadır.

FISU'nun resmi web sitesinde ve dokümanlarında daimi olarak görev yapan 13 komisyonun detayları paylaşılmış olmasından dolayı araştırmada danışma organları ile ilgili değerlendirme 13 komisyon üzerinden yapılmıştır (FISU, n.d)

Bu komisyonlar; Üniversite Spor Geliştirme Komisyonu, Uluslararası Teknik Komisyonu (Dünya Üniversite Yaz Oyunları), Uluslararası Teknik Komisyonu (Dünya Üniversite Kış Oyunları), Cinsiyet Eşitliği Komisyonu, Öğrenci Komisyonu, Uluslararası Kontrol Komisyonu, Hukuk Komisyonu, Uluslararası Sağlık Komisyonu, Finans Komisyonu, Medya ve İletişim Komisyonu, Eğitim Komisyonu, Uluslararası Teknik Kurul (Dünya Üniversite Şampiyonaları) ve Spor Yönetim Komisyonu.

FISU yönetim kurulunda Türkiye'yi 2003 yılından beri (5 Dönem) Prof. Dr. Kemal TAMER temsil etmektedir. 23. Dünya Yaz Üniversite Oyunları ve 25. Dünya Kış Üniversite Oyunlarının ülkemizde gerçekleştirilm esinin mimarlarından olan Kemal TAMER'in görevi 2023 yılına kadar devam etmektedir.

FISU'nun bünyesinde bulunan on üç komisyonun içerisinde ikisi komisyon başkanı olmak üzere Türkiye'yi temsilen üç delege bulunmaktadır. Doç. Dr. Serdar ELER, 2021 yılından beri FISU Hentbol Teknik Komite Başkanlığını yürütmektedir. Prof. Dr. İbrahim CİCİOĞLU ise iki dönemdir FISU Güreş Teknik Komite Başkanlığını yürütmektedir (TUSF, 2021a). Prof. Dr. Kadir SUNGUROĞLU, 2000 yılından beri (5 Dönem) FISU Sağlık Kurulu üyeliğini yürütmektedir.

FISU komisyonlarındaki yakın tarihteki görevlendirmeleri incelediğimizde Türkiye'yi temsilen iki kişinin daha geçmişte kurullarda görev aldığını görmekteyiz. Bunlar; Nihat DOKER ve Dr. Macide TÜZÜN. Nihat DOKER, FISU Uluslararası Kontrol Komitesi üyesi olarak dört dönem arka arkaya (1999–2015) Türkiye'yi temsilen görev almıştır. Dr. Macide TÜZÜN, 2011–2015 yılları arasında FISU Kadınlar Kurulunda görev almıştır (Türkiye Atletizm Federasyonu, 2011).

Elektronik ortamda yapılan veri incelemesi sonucu, FISU'nun karar ve danışma organlarında 56 farklı ülkeden temsilci bulunduğu tespit

edilmiştir. Türkiye'nin 56 ülke içerisinde İtalya, Avustralya ve Amerika ile beraber dokuzuncu sırayı paylaştığı görülmektedir (Şekil 1).

Örgütün merkezinin İsviçre'de bulunması ve 2003 yılından beri FISU yönetim kurulu üyesi olan ve şu an FISU Başkan Vekilliği görevini yürüten Leonz EDER'in örgüt içerisindeki tecrübesi ve ağırlığı, İsviçre'nin ilk sırada yer almasını sağlayan nedenler olarak gösterilmektedir.

2015 yılından beri FISU Başkanlığını Rus Oleg MATYTSIN'in yürütüyor olması örgüt içerisinde Rusya'nın temsilci sayısı ile ikinci sırada olmasının ana nedenlerinden biri olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 1).

Fakat 2021 yılında Dünya Doping Mücadele Ajansı (WADA) ile Rusya Doping Mücadele Kurumu (RUSADA) arasında CAS'ta görülen davada alınan karar gereği 23 Mart 2021'de FISU'nun alınan kararı onaylaması ile Oleg MATYTSIN 17 Aralık 2022 tarihine kadar FISU Başkanlığı görevinden ayrılmıştır. 7 Aralık 2022 tarihine kadar başkanlık görevlerini başkan vekili olarak Leonz EDER yürütmektedir (FISU, 2021).

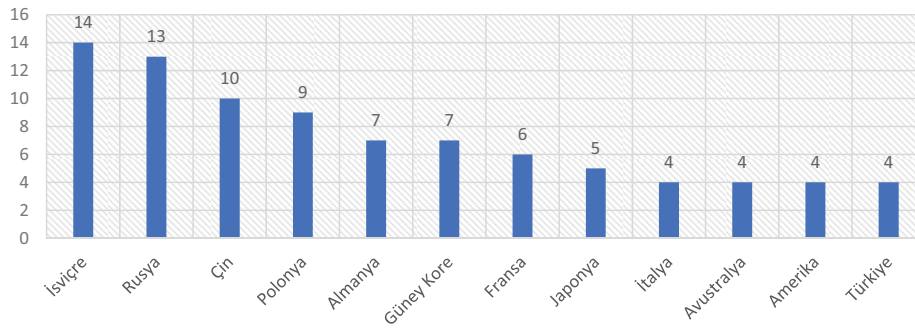
EUSA

Avrupa Üniversite Sporları Birliği, Avrupa'nın ulusal üniversite sporları federasyonlarını, üniversitelerini ve sporcu öğrencilerini birleştirmek amacıyla 1999 yılında Avusturya'nın Viyana şehrinde kurulmuştur. Avrupa genelinde 47 ulusal üniversite spor federasyonunun üyesi olduğu EUSA'nın yasal merkezi İsviçre'nin Zürih kentinde, genel merkezi Slovenya'nın başkenti Ljubljana'da hizmet vermektedir. EUSA, 2007 yılından itibaren Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu'nun (FISU) üyesi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

EUSA temelde, Avrupa genelinde ulusal üniversite spor federasyonları arasında düzenli iletişimi sürdürmek ve geliştirmek, koordinasyonu sağlamak ve hem üniversite hem de ulusal düzeyde yarışmaları, konferansları, toplu spor etkinliklerini ve faaliyetleri koordine etmek amacıyla kurulmuştur (EUSA, 2022).

EUSA'nın en üst karar organı genel kuruldur. Seçimli genel kurul her dört yılda bir yapılmaktadır. Genel kurul, başkan, birinci başkan yardımcısı, dört başkan yardımcısı, bir öğrenci temsilcisi ve sayman olmak üzere toplam on beş kişiden oluşan yönetim kurulunu ve denetçileri seçmek için dört yılda bir seçimli olarak toplanmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri dört yılına, öğrenci temsilcisi ise iki yılına seçilmektedir (EUSA STATUTES, 2019).

Avrupa Üniversite Sporları Birliği'nin bünyesinde danışma organı olarak görev yapan toplam yedi komisyon bulunmaktadır. Bu

Şekil 1.
FISU Bünyesindeki Temsilcilerin Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 10 Ülke).

komisyonlar; Teknik Kurul, Kontrol Komisyonu, Eğitim Komisyonu, Kapsayıcılık ve Çeşitlilik Komisyonu, Sağlık Komisyonu, Öğrenci Komisyonu ve Pazarlama Komisyonu.

EUSA Yönetim Kurulunda Türkiye'yi on yedi yıl boyunca Prof. Dr. Kemal TAMER temsil etmiştir. Kemal TAMER, 2016–2020 yılları arasında ayrıca EUSA Asbaşkanlık görevini de yürütmüştür. Kendisinin görevinin son bulması ile EUSA yönetim kuruluna Türkiye'yi temsilen 2021 yılında Prof. Dr. Mehmet GÜNAY seçilmiştir. Mehmet GÜNAY, 2021 yılında Macaristan'da gerçekleştirilen EUSA'nın Genel Kurul oylamasında 43 ülkenin 33'ünün desteğini alarak yönetime girmiştir.

EUSA'nın komisyonlarında Türkiye üç üye ile temsil edilmektedir. Kontrol Komisyonunda; Dr. Öğr. Üyesi Murat ASLAN, Öğrenci Komisyonu; Kadir Keskin, Pazarlama Komisyonu; Süleyman KOCASERT (TUSF, 2021b)

Elektronik ortamda yapılan veri incelemesi sonucu, EUSA'nın karar ve danışma organlarında yirmi altı farklı ülkeden 75 temsilcinin görev aldığı tespit edilmiştir. Temsilcilerin 15'i karar organlarında, 60'ı danışma organları olan komisyonlarda görev almaktadır.

Örgütün genel merkezinin Slovenya'da yer alması ve idari yapılanmanın başı olan genel sekreterlik görevini 2004 yılından beri Slovenyalı Matjaž Pečovnik'in yürütüyor olması, Slovenya'nın EUSA'nın bünyesinde ülke temsil düzeyi bakımından sekiz temsilci ile ilk sırada yer almasını sağlayan önemli faktörlerden biri olduğu tespit edilmiştir (EUSA, 2020)

2012 yılından beri (3 Dönem) EUSA Başkanlığını Polonyalı spor adamı Adam Roczek'in yürütüyor olmasından dolayı örgüt içerisinde Polonya'nın temsilci sayısı ile ikinci sırada olmasının ana nedenlerinden biri olduğu görülmektedir. Sportif alt yapısı oturmuş ve gelişmiş bir ülke olarak Almanya'nın da gerek karar organlarındaki gerekse danışma organlarındaki temsil gücüyle üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir (Şekil 2).

Örgüt içerisinde temsilcisi bulunan 26 ülke arasında Türkiye'nin sportif alt yapısı üst seviyede olan Rusya, İsviçre, İspanya gibi ülkelerin üstünde Portekiz ve Macaristan ile birlikte 5.sırayı paylaştığı görülmektedir (Şekil 2).

ISF

Uluslararası Okul Sporları Federasyonu, yirmi bir ülkenin imzası ile 1972 yılında kurulmuştur. Okul sporlarının uluslararası yönetim

organı olan ISF'nin genel merkezi Belçika'nın Brüksel kentinde hizmet vermektedir. 1995 yılından beri Uluslararası Olimpiyat Komitesi Tarafından tanınan ISF, 2021 yılı itibarıyla Dünya çapında 132 üye ülke sayısına ulaşmış durumdadır (ISF, 2021)

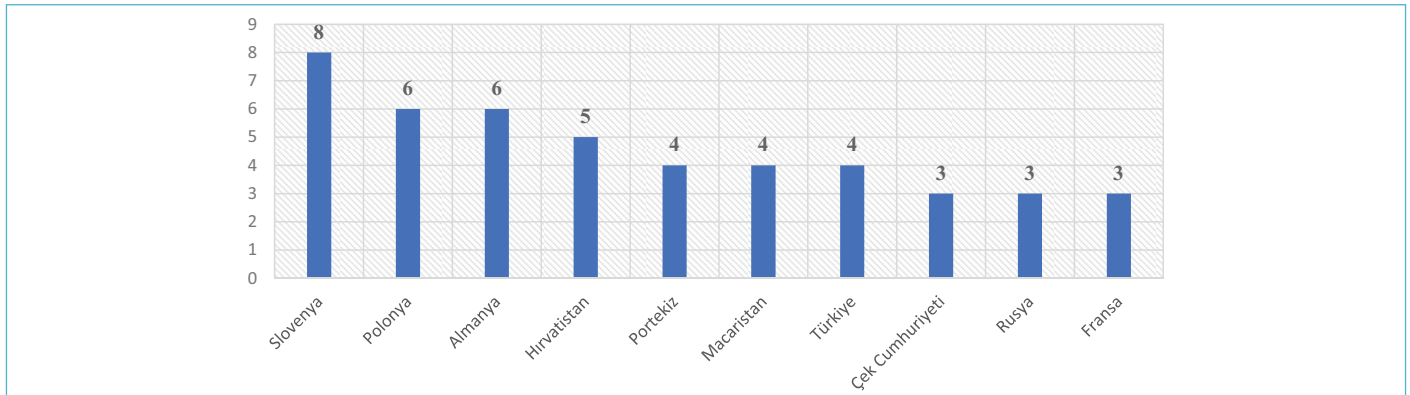
ISF temelde, Dünya genelindeki ulusal okul sporları federasyonları arasında iletişim ve koordinasyonu sağlamak, spor yolu ile eğitimin değerlerini, çıkarlarını temsil etmek ve sporun gücünden yararlanarak gençlere eğitim, ilham vermek ve uluslararası yarışmalar düzenleyerek spor, öğrenci sporcular ile eğitimi teşvik etmek amacıyla kurulmuştur (ISF, 2022)

ISF'nin en üst karar organı, genel kuruldur. Genel kurul seçimli olarak her dört yılda bir, bir başkan, üç başkan yardımcısı, beş kıta başkanı ve on dört yönetim kurulu üyesi olmak üzere toplam 23 kişiden oluşan yönetim kurulunu belirlemek için bir araya gelmektedir. Yönetim kurulu üyeleri ISF Genel Kurulu tarafından dört yıllık bir süre için seçilirler.

ISF'nin 25. Genel Kurulu, seçimli olarak yeni yönetim kurulunu belirlemek üzere 16-17 Mayıs 2022 tarihinde Fransa'nın Deauville belde-sinde gerçekleştirilecek. Bu yıl belirlenecek yeni yönetim 2026 yılına kadar seçilmiş olacak. Mevcut Fransız Başkan Laurent Petrynk'a'nın tek aday olarak gireceği seçimde, Türkiye'yi temsilen TOSF Başkanı Doç. Dr. Ömer Fatih KARAKULLUKÇU ISF Yönetim Kuruluna girmiş olacak (The International School Sport Federation, 2022).

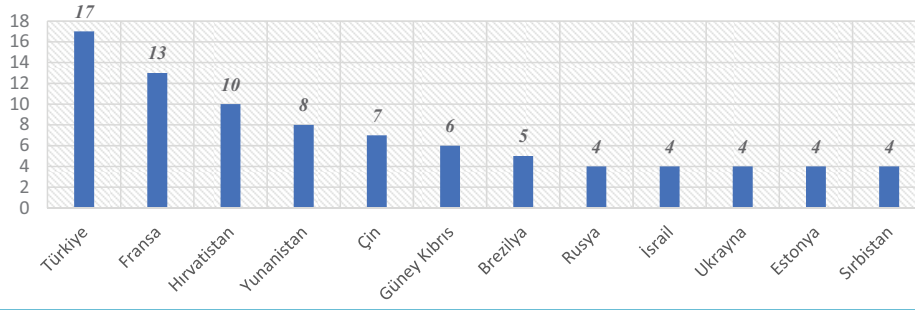
Uluslararası Okul Sporları Federasyonu'nun bünyesinde uluslararası faaliyetler ile ilgili ISF Yönetim Kuruluna yardımcı olan ve tavsiyelerde bulunan aktif toplam altı komite bulunmaktadır. Bunlar; Spor Komisyonu, Geliştirme ve İş Birliği Komisyonu, Pazarlama ve İletişim Komisyonu, Etik ve Hukuk Komisyonu, Eğitim Komisyonu ve Sporcu ve Gençlik Komisyonu.

ISF'nin komisyonlarında Türkiye on yedi üye ile temsil edilmektedir. Sporcu ve Gençlik Komisyonu: Belit Doğa APAYDIN ve Tunç ONAR, Aerobik Jimnastik Teknik Kurulu: Özlem KESKİN, Artistik Jimnastik Teknik Kurulu: Yeliz ILGAR, Atletizm Teknik Kurul Başkanı: Nihat DOKER, Badminton Teknik Kurulu: Ramazan İMAMOĞLU, Basketbol Teknik Kurulu: Turgut PAŞALI, Satranç Teknik Kurul Koordinatörü: Özgür SOLAKOĞLU, Futbol Teknik Kurulu: Gür ONAR, Futsal Teknik Kurulu: Sertan KIRAĞASI, Ritmik Jimnastik Teknik Kurulu: Berfin SERDİL ÖRS, Hentbol Teknik Kurulu: Sinan AVCI, Oryantirink Teknik Kurulu: Pervin AVŞAR, Kayak Teknik Kurulu: Erkut TUTKUN, Masa Tenisi Teknik Kurulu: Burçak KESKİN, Tenis Teknik Kurulu: Hüseyin GÜMÜŞ, Voleybol Teknik Kurulu: Mehmet DEMİRDELEN.

Şekil 2.

EUSA Bünyesindeki Temsilcilerin Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 10 Ülke).

Şekil 3.
ISF Bünyesinde Bulunan Delegelerin Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 10 Ülke).

On yedi temsilciden sadece Nihat DOKER teknik kurul başkanı olarak görev almaktadır. Nihat DOKER, ISF Atletizm Teknik Kurul Başkanlığı'nı 2019 yılından beri yürütmektedir (TRTSPOR, 2019).

ISF'nin karar ve danışma organlarında görevli ülke temsilcilerinin verileri incelendiğinde Türkiye'nin karar organlarında herhangi bir üyesi olmamasına rağmen ISF'ye en fazla temsilci gönderen ülke olduğu görülmektedir (Şekil 3). Örgüt içerisinde ülke olarak yüksek temsil düzeyine ve kabiliyetine ulaşılmasının en büyük nedenlerinden biri olarak TOSF yönetiminin son yıllarda izlemiş olduğu başarılı politikalar olduğunu görülmektedir.

2016 yılında 22. ISF Genel Kuruluna TOSF'un koordinasyonunda Türkiye'de başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve farklı tarihlerde farklı illerde düzenlenen "ISF Çalışma Toplantıları" ikili ilişkileri en üst seviyeye çıkmasını sağlamıştır.

Ayrıca Okullar Arası Dünya Şampiyonalarında elde edilen başarılar, ISF projelerine ülkemizden öğrencilerimizin seçilmesi ve Olimpiyat Oyunları, Üniversite Yaz Oyunlarından (Universiade) ardından dünyanın en büyük 3. Spor organizasyonu olarak gösterilen ISF Okul Yaz Oyunlarının (Gymnasiade) 16.sına 2016 yılında Trabzon'da başarılı bir şekilde ev sahipliği yapılması, günümüzde Türkiye açısından büyük önem taşıyan bu başarının elde edilmesinde büyük rol oynamıştır. (TOSF, 2018).

TOSF yönetiminin izlemiş olduğu başarılı politikalar ve alanında tecrübeli doğru isim tercihleri, 2018 yılında TOSF tarafından ISF'ye önerilen on dört temsilcinin hepsinin teknik kurul asil üyesi olarak seçilmesini sağlamıştır.

Genel Tablo

Bu başlık altında, FISU, EUSA ve ISF bünyesinde görev alan tüm ülke temsilcilerinin verilerini tek bir tablo altında birleştirerek karşılaştırmalarda bulunulmuştur. Veriler, ilgili kuruluşların karar ve danışma organlarında görev alan asil üyeler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

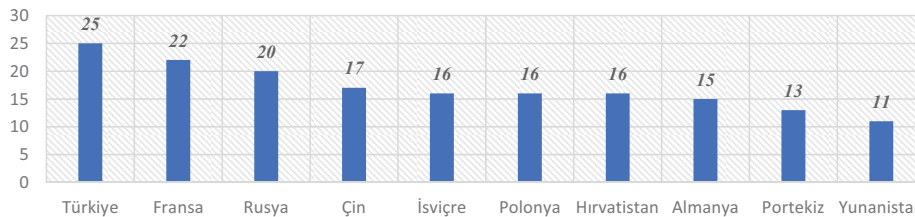
Elektronik ortamda yapılan veri incelemesi sonucu, karar organları (yönetim kurulu) ve danışma organlarında FISU'nun 56 farklı ülkeden, EUSA'nın 27 farklı ülkeden ve ISF'nin 44 farklı ülkeden delegenin görev aldığı tespit edilmiştir.

Türkiye'nin üç örgütte de başkan, asbaşkan veya genel sekreter seviyesinde herhangi bir temsilcisi olmamasına rağmen uzun yıllardır başkanlık görevlerini yürüten Rusya (FISU), Fransa (ISF), Polonya (EUSA) gibi ülkelerin üstünde yer almasını, alanında başarılı doğru isim tercihlerinin yapılması ve uluslararası örgütler ile ikili ilişkilerin üst düzeyde tutulması sağlamıştır (Şekil 4).

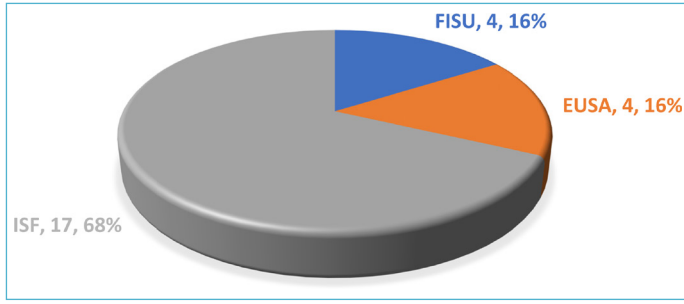
Ayrıca sosyo-ekonomik seviyesi yüksek, sportif alt yapısı gelişmiş, defalarca Universiade ve Olimpiyat Oyunları gibi prestijli ve itibarı yüksek organizasyonlara ev sahipliği yapmış Fransa, Rusya, Çin gibi ülkelerin temsilci sayılarından daha fazla bir şekilde ülkemizin FISU, EUSA ve ISF bünyesinde temsil düzeyinin olması, ülkemiz adına geleceğe yönelik umut vadeden bir gelişmedir.

Ayrıca son yıllarda gerek TOSF gerekse Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu (TUSF) tarafından önemli girişimler ile ülkemize alınan uluslararası spor organizasyonlarının da ciddi bir etkisi bulunmaktadır. Dünyanın olimpiyatlardan sonraki en geniş katımlı spor organizasyonları olarak gösterilen Üniversite Yaz Oyunları (Universiade), Üniversite Kış Oyunları ve ISF Okul Yaz Oyunlarının (Gymnasiade) yakın dönemde ülkemizin ev sahipliğinde başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olması, uluslararası örgütlerin delege tercihlerini de önemli boyutta etkilemektedir.

Üç uluslararası örgütün içerisinde toplam 25 Türk temsilci görev almaktadır. Bunlardan ikisi karar organlarında diğer 23 kişi ise danışma organlarında görev almaktadır. Danışma kurullarında görev alan 23 kişinin üçü komisyon başkanlığı görevlerini yürütürken, diğer 20 kişinin komisyonlarda normal üye sıfatıyla görev aldığı görülmektedir. Uluslararası örgütlerdeki Türk temsilcilerin %68'i ISF, %16'sı FISU ve %16'sı EUSA bünyesinde görev almaktadırlar (Şekil 5).

Şekil 4.
FISU, EUSA ve ISF Bünyesinde Bulunan Temsilcilerin Ülkelere Göre Dağılımı (İlk 10 Ülke).

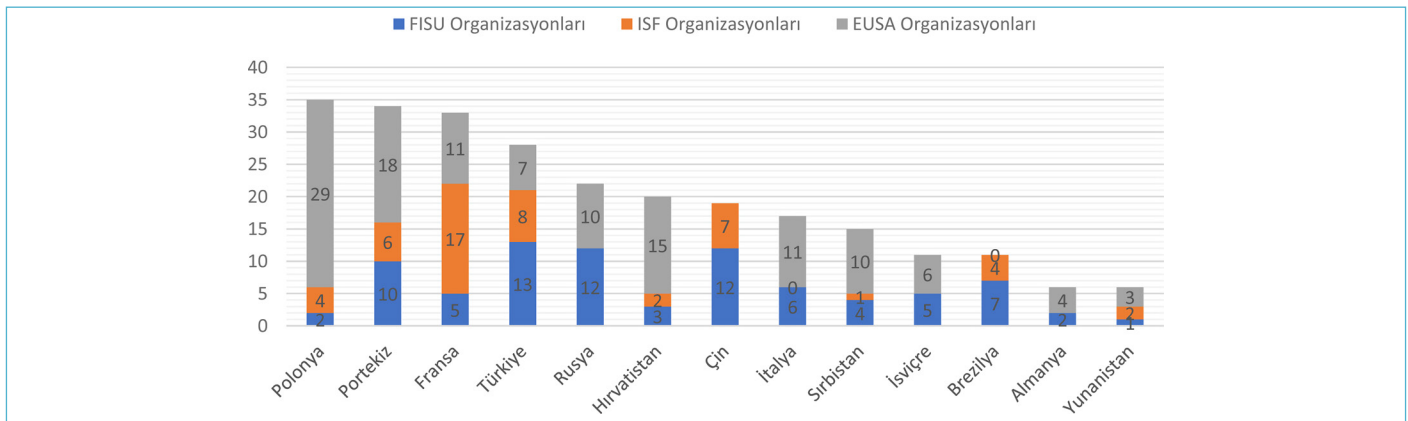
Şekil 5.
FISU, EUSA ve ISF bünyesinde ülkemizi temsil eden delegelerin dağılımı.

ISF, FISU ve EUSA bünyesinde görev alan 25 Türk temsilcinin, %76'sını (19 kişi) erkek delegeler, %24'ünü (6 kişi) kadın delegelerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Kadın delegelerin tümü Türkiye Okul Sporları Federasyonu (TOSF) tarafından ISF'ye önerip kabul aldığı, ISF bünyesinde görev alan Türk delegelerden oluşmaktadır.

Üç uluslararası örgütün içerisinde toplamda en yüksek temsil düzeyine sahip on ülkenin %80'i aynı zamanda en fazla uluslararası organizasyona ev sahipliği yapan ülkeler olduğu tespit edilmiştir (Şekil 6). Bu verilere göre, uluslararası örgütler içerisindeki temsilci düzeyleri ile uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapma oranlarının birbiri ile etkileşim halinde olan iki önemli unsur olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, üç uluslararası örgüt bünyesinde temsil düzeyi en yüksek ilk on ülkenin son yirmi beş yılda ev sahipliği yaptığı uluslararası organizasyonlar dikkate alındığında, başkan veya asbaşkan düzeyin de temsil gücü bulunan tüm ülkelerin görev aldıkları örgütün organizasyonlarına daha fazla ev sahipliği yapmış oldukları görülmektedir (Şekil 6).

Başkanlık düzeyinde temsil gücü bulunan Polonya (EUSA), Fransa (ISF) ve Rusya'nın (FISU) başkanlık görevlerini yürüttükleri örgütün organizasyonlarına daha fazla ev sahipliği yaptığı görülürken, Asbaşkanlık düzeyinde temsil gücü bulunan Portekiz (EUSA), Hırvatistan (EUSA), Çin (FISU), İsviçre (FISU) ve Almanya (EUSA) gibi ülkelerin de asbaşkanlık görevlerini yürüttükleri örgütün organizasyonlarına daha fazla ev sahipliği yapmış olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6.
En Yüksek Temsil Düzeyine Sahip İlk 10 Ülkenin Son 25 Yılda Ev Sahipliği Yaptığı Uluslararası Organizasyonlar.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kültür, sanat ve spor alanlarında elde edilen milletlerarası başarılar bir ülkenin saygınlığına olumlu yönde etki eden hususlar arasında yer almaktadır. Özellikle spor alanından elde edilen uluslararası şampiyonluk ve birincilikler, ülkenin bilinirliğini arttırmakla kalmayıp, itibar kazanmasına da etki etmektedir (Gültekin, 2005)

Olimpiyat Oyunları, Dünya Şampiyonaları ve Üniversite Yaz Oyunları gibi saygınlığı herkesçe kabul görmüş uluslararası büyük organizasyonlar, ülkelerin kendisini dünya toplumlarına anlatabildiği platformlardır. Ülkeler, bu alanlarda güçlü ve başarılı bir algı oluşturabilmek için sporu çeşitli şekillerde kullanmaktadırlar (Akın, 2021) Uluslararası spor organizasyonlarına katılan devletler, sporu dış politika hedeflerine ulaşmak, ülke markalarını güçlendirmek veya yeniden şekillendirmek için kullanmaktadırlar (Brannagan & Giulianotti, 2015)

Görüldüğü üzere, uluslararası spor kuruluşların da ülke temsil düzeyinin devletlere sağlamış olduğu katkının yanı sıra bizzat bu kuruluşların bünyesinde görev alan kişilere ve dolaylı olarak uluslararası organizasyonlara katılan Türk sporcu ve kabilelerine de ciddi katkı sağladığı kaçınılmaz bir gerçektir.

Uluslararası örgütler içerisinde görevlendirilen ülke temsilcileri uluslararası alanda kendi ülkelerinin menfaatlerini koruyabilmekte ve dünya genelindeki organizasyonlarda isminin önünde her zaman ülkenin adına yer verildiği için ülkenin prestijinin de artmasını sağlamaktadır.

Diğer taraftan dünyanın çeşitli bölgelerindeki sportif organizasyonlarda görevlendirilen komisyon ve kurul yetkilileri, güçlü bir network'e sahip olmanın yanı sıra, faaliyetlerde önemli tecrübeler edinebilmekte veya edinmiş oldukları bilgiyi, deneyimi ulusal ve uluslararası alanda kullanma imkânı bulmaktadırlar.

Aynı zamanda EUSA, FISU veya ISF gibi kuruluşların dünyanın çeşitli ülkelerinde organize ettiği faaliyetlere katılan Türk sporcu ve kabilelerinin organizasyon ekibinde Türk yetkilileri görmesi onları mutlu ve motive etmekle beraber kendilerini manen daha güçlü hissetmelerini sağlamaktadır.

Olimpiyat Oyunları, Üniversite Yaz Oyunları ve Üniversite Kış Oyunları gibi saygın ve katılımı yüksek organizasyonları düzenleyebilmek için

sadece uluslararası organizasyon tecrübesi, tesis ve teknolojik altyapı, nitelikli ve donanımlı insan kaynağının yanında uluslararası örgütler ile olan ikili ilişkilerin üst düzeyde tutulup, uluslararası alanda kamu diplomasisinin de etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Uluslararası boyutta saygın, itibarı ve katılımı yüksek organizasyonlar düzenleyebilmek için uluslararası alanda etkin lobi faaliyetleri yapılması kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Federasyon Başkanının şu ifadesi "Biliyorsunuz olimpiyat oyunları en üst düzey spor organizasyonudur. Bu organizasyonu ülkemizde düzenleyemedik. Fakat bu organizasyon düzenlemedeki başarısızlığımızdan değil tamamen siyasi meselelerden, lobi faaliyetlerinin yetersizliğinden dolayıdır." (Akın, 2021). Bu görüşü doğrulamaktadır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, uluslararası örgütler içerisindeki ülke temsil düzeyleri ile uluslararası faaliyetlere ev sahipliği yapma oranlarının birbiri ile paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu minvalde, üç uluslararası örgütün içerisinde toplamda en yüksek temsil düzeyine sahip on ülkenin %80'i aynı zamanda en fazla uluslararası organizasyona ev sahipliği yapan ülkeler olduğu tespit edilmiştir.

Bu minvalde, örgütlerin (Başkan, Asbaşkan, Genel Sekreter gibi) üst yönetim birimlerinde temsilcisi bulunan ülkelerin, uluslararası faaliyetlere ev sahipliği yapma noktasında diğer ülkelere göre daha avantajlı bir konuma geldiğini söylemek kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır.

Diğer taraftan, başkanlık, asbaşkanlık, genel sekreterlik gibi pozisyonlarda temsilcisi olan tüm ülkelerin buldukları örgüt içerisinde en fazla temsilci sayısına sahip ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla uluslararası örgütlerin başkanlık, asbaşkanlık ve genel sekreterlik gibi üst pozisyonlarında görev almanın ülkelerin örgüt içerisindeki temsilci sayılarını da direkt veya dolaylı olarak etkilediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, uluslararası örgütler içerisinde özellikle karar organlarındaki ülkelerin temsil düzeylerinin önemi ve bunların uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapma oranlarına olan etkisi önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu minvalde, ülke olarak politika yapıcılar tarafından, çağdaş spor eğitimine dair yapılan çalışmaları, araştırmaları ve gelişmeleri yakından takip eden, ülke ve sporcu sorunlarına karşı duyarlı ve bu sorunları çözüme kavuşturabilecek bilgi ve donanımına sahip gençler yetiştirmeyi hedefleyen politikalar geliştirilmelidir. Bu politikalar kapsamında gelişimini sağlamış olduğumuz gençler için tecrübe kazanımını sağlayacak istihdam ortamları oluşturulmalıdır.

Bu çerçevede alınacak tedbirler kapsamında, Portekiz Üniversite Sporları Federasyonu'nun (FADU) yönetim yapısı örnek alınabilir. FADU'nun başkanı her iki senede bir delegelerin %95'ini öğrencilerin oluşturduğu genel kurul tarafından yine öğrenciler arasından seçilmektedir. Yönetim kurulu 7 kişiden oluşmaktadır. Yönetim kurulunun tümü yine öğrencilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla FADU yönetim kurulu 23 yaş ortalaması ile Avrupa'nın Üniversite Sporları Federasyonları arasında en genç yaş ortalamasına sahip federasyonlardan biridir (Akgün, 2018).

Genç yaşta ulusal ve uluslararası alanda edinilen bilgi ve deneyim, erken tecrübe kazanımı, gerek bireylere gerekse devletlere ilerleyen süreçte bu edinilen tecrübe ve deneyimi alanda kullanma hususunda ciddi avantajlar sağlamaktadır.

Dolayısıyla, hangi yöntem veya dozda olursa olsun ülke olarak öncelikle siyasi müdahalenin önünü kapatarak alanında liyakat sahibi gençlerimize genç yaştan itibaren örgütler içerisinde istihdam ortamı oluşturarak tecrübe edinmelerini sağlamalıyız.

Gençlerin mutlaka liyakat gözetilerek, spor federasyonları, spor kulüpleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi kurumların bünyesinde daha fazla istihdam edilmeleri sağlayacak ve dolayısıyla genç yaşta tecrübe edinmelerini sağlayacak tedbirlerin alınması ve bu kapsamda gerekli mevzuat düzenlemelerinin ivedilikle yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan, TOSF, TUSF gibi kurumlarımızın uluslararası örgütler ile yapmış oldukları çalışma toplantılarının, çalışma ziyaretlerinin ve başarılı bir şekilde ev sahipliği yapılan uluslararası organizasyonların ikili ilişkilerin hızlı bir şekilde derinleşmesini sağladığı açıkça görülmektedir.

Araştırma Sınırlılıkları

Aynı ülkenin birden fazla komisyonda görev yürüten temsilcilerinin, sadece tek görevi dikkate alınarak veri tablosuna aktarımı yapılmıştır. Ayrıca ilgili kuruluşların 2022 yılı itibarıyla sadece mevcut karar organları ve danışma organlarında görev alan asil üyeler veri tablosuna dahil edilmiştir. Yedek üyeler veri tablosuna dahil edilmemiştir.

Sonuç olarak, TOSF ve TUSF gibi kurumlarımız tarafından, uluslararası örgütler ile ikili ilişkileri arttırmak üzere ev sahipliği yapılan 2016 ISF Genel Kurulu, ISF Çalışma Toplantıları, FISU Çalışma Ziyaretleri (TUSF, 2022) gibi faaliyetlerin, Universiade ve Gymnasiade gibi dünya çapında prestiji yüksek organizasyonlara ev sahipliği yapmanın gerek uluslararası örgütün ulusal federasyonlarımız ile olan iletişim düzeyini üst seviyeye çıkardığı gibi gerekse ülkemizin de bilinirliğini arttırıp, itibar kazanmasını sağladığı ve ilerleyen süreçlerde örgütün genel kuruldaki delege tercihlerini de olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Dolayısıyla ülke olarak daha fazla prestijli, saygın ve katılımı yüksek uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapabilmek için özellikle uluslararası örgütlerin karar organlarındaki temsil gücü ve kabiliyetimizi arttırmamız gerektiği gerçeği ortaya çıkmıştır.

Bu kapsamda, özellikle uluslararası ölçekte karar verici mekanizmalar içerisinde kamuoyu oluşturabilecek, lobi faaliyetleri yapabilecek nitelikli ve donanımlı insan kaynağının oluşturulması ve siyasi olmayan liyakat sahibi kişilerin uluslararası alanda ilgili kuruluşlar içerisinde istihdam edilmesi ile ilgili karar verici mekanizmaların strateji belirleyip, bu minvalde politikalar üretmesi gerekmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author have no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

References

- Akgün, İ. (2018). *Türkiye Üniversite Sporları Federasyonunun Kurumsal Yapısının İncelenmesi ve AB Ülkelerinin Federasyonları ile Karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Akın, K. (2021). *Türk Sporunun uluslararası başarısına etki eden politik Faktörlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Anabilim Dalı.
- Brannagan, P. M., & Giulianotti, R. (2015). Soft power and soft disempowerment: Qatar, global sport and football's 2022 World Cup finals. *Leisure Studies*, 34(6):703-719. [CrossRef]
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- EUSA (2020). *European University sports association 2009–2019 inspiring new generations of champions for two decades*. European University Sports Association. Retrieved from https://www.eusa.eu/documents/eusa/media_library/book/eusa-inspiring_new_generations_of_champions.pdf
- EUSA (2022). *EUSA – European University sports association*. EUSA. Retrieved from <https://www.eusa.eu/eusa/about-eusa>
- Eusa Statutes (2019). *Statutes of the European University sports association (EUSA)*. European University Sports Association. Retrieved from <https://wiims.eusa.eu/lydoc/fileDownload/QB0MUKUV/filename/EUSA%20STATUTES%202019.pdf>
- FISU (2022). International University Sports Federation. Retrieved from <https://www.fisu.net/committees>
- FISU (2021). *Matytsin steps aside from FISU Presidency, Reaffirms Commitment to University Sport*. International University Sports Federation. Retrieved from <https://www.fisu.net/news/matytsin-steps-aside-from-fisu-presidency-reaffirms-commitment-to-university-sport>
- Fisu Statutes (2009). *FISU statutes and internal regulations*. The International University Sports Federation. Retrieved from http://www.fisu.net/media/s/fichiers/FISU_Statutes_2009_English_Version.pdf
- Gültekin, B. (2005). Türkiye'nin Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler. *Selçuk İletişim*, 4(1), 126-140.
- ISF (2021). ISF general assembly 2021 gathered in Brussels, Belgium. The International School Sport Federation. Retrieved from <https://www.isfsport.s.org/isf-general-assembly-2021-gathered-brussels-belgium>
- ISF (2022). *IDENTITY*. Retrieved from <https://www.isfsports.org/identity>. The International School Sport Federation.
- Türkiye Atletizm Federasyonu (2011). *Nihat Doker' in Gururu*. Retrieved from <http://www.taf.org.tr/2011/12/22/nihat-doker-in-gururu-2/>
- SBB (2020). 2020 Cumhurbaşkanlığı yıllık programı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Retrieved from https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/2020_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf
- The International School Sport Federation (2022). ISF general assembly 2022 | Official documents. Retrieved from https://isfsports.org/sites/default/files/ec_applications_-_general_assembly_2022.pdf
- TOSF (2018). *Uluslararası Okul Sporları Federasyonunda Ülkemiz Adına Bir İlk*. Türkiye Okul Sporları Federasyonu. Retrieved from <http://www.tosf.gov.tr/uluslararası-okul-sporları-federasyonunda-ülkemiz-adına-bir-ilk>
- TRTSPOR (2019). *Nihat Doker, ISF Atletizm Teknik Komite Başkanlığına seçildi*. TRTSPOR. Retrieved from <https://www.trtspor.com.tr/haber/diger-sporlar/nihat-doker-isf-atletizm-teknik-komite-baskanligina-secildi-177752.html>
- TUSF (2021a). *EUSA Komisyonlarına Ülkemizden 3 Delege*. Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu. Retrieved from <https://www.tusf.org/BlogDetail?itemID=740&mid=31>
- TUSF (2021b). *FISU da Federayonumuzdan 2 Teknik Komite Başkanı*. Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu. Retrieved from <https://www.tusf.org/BlogDetail?itemID=704&mid=31>
- TUSF (2022). *FISU Genel Sekreteri Saintrud' dan Çalışma Ziyareti*. Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu. Retrieved from <https://www.tusf.org/BlogDetail?itemID=780&mid=31>
- Ushkovska, M., & Petrushevska, T. (2015). Sports diplomacy: Development and practice. *Research in kinesiology*. *Research in Kinesiology*, 43(1), 89-93.
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/259828893_Learning_about_Qualitative_Document_Analysis
- Yeh, C. M., & Taylor, T. (2008). Issues of governance in sport organisations: A question of board size, structure and roles. *World Leisure Journal*, 50(1), 33–45. [CrossRef]
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Gözden Geçirilmiş*. (Baskı. 2). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., & Bitirim, S. (2008). Kültürlerarası İletişim Açısından Üniversite. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (Sayı 32, s. 166). İzmir: Dünya Üniversite Oyunları.